

Wersja w języku polskim – obowiązującym dokumentem przyjętym przez Komitet Światowego Dziedzictwa jest wersja w języku angielskim.

Muskauer Park / Park Mużakowski (Niemcy/Polska)

Decyzja: 38COM 8E

Retrospektywne orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości

Krótki opis

Park Mużakowski to rozległy park krajobrazowy założony w latach 1815-1944 przez księcia von Pückler-Muskau, na obszarze jego posiadłości, rozwijany przez Eduarda Petzolda, wybitnego ucznia Pücklera. Park harmonijnie wpisuje się w dolinę Nysy Łużyckiej, integrując zabudowę miasta z krajobrazem rolniczym, co stanowiło zapowiedź nowego podejścia do projektowania krajobrazu i miało wpływ na rozwój „architektury krajobrazu” jako dyscypliny. To rozległe założenie obejmuje rzekę Nysę, inne elementy wodne, zarówno sztuczne, jak i naturalne, mosty, budynki, zadrzewienia oraz ścieżki. Jest to przykład krajobrazu wykreowanego przez człowieka, w którym w mistrzowski sposób zostały wykorzystane walory przyrodnicze miejsca.

Park o wysoce estetycznej kompozycji harmonijnie wpisuje się w naturalne ukształtowanie doliny rzeki. Jej istotą jest powiązanie widokowe centrum rezydencji, Nowego Zamku, z szeregiem topograficznych „punktów kulminacyjnych”, które stanowią idealne punkty widokowe, rozmieszczone wzdłuż tarasów rzecznych po obu stronach doliny, z których każdy jest częścią misternej sieci widoków. Pückler połączył w niej elementy architektoniczne stworzone ręką człowieka, z elementami naturalnymi, włączając w nie geologiczne ukształtowanie terenu. Jest to charakterystyczne dla miejsca z jego niezwykłą prostotą i rozmachem przestrzennym.

Dobro obejmuje centralną część rozległej kompozycji krajobrazowej o powierzchni 348 ha (136,10 ha po niemieckiej stronie i 211,9 ha po polskiej). Pozostała część kompozycji znajduje się w obrębie strefy buforowej o powierzchni 1 205 ha.

Pückler stworzył podstawy zintegrowanego projektowania krajobrazu, gdzie park wnika w miasto Bad Muskau poprzez zielone promenady i parki miejskie. Włączenie społeczności w ogólną kompozycję, jako istotny element projektowanego utopijnego krajobrazu, miało duży wpływ na nowoczesne projektowanie miast, zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych (co ilustruje system zieleni w Bostonie) oraz na rozwój zawodu architekta krajobrazu. Podstawy teorii projektowania krajobrazu Pücklera zostały przez niego opublikowane w „Andeutungen uber Landschaftsgartnerei” (1834). Ponadto kształcenie ogrodników krajobrazowych przez księcia Pücklera i jego ucznia Eduarda Petzolda przyczyniło się do stworzenia standardów warsztatu oddziałującego na twórczość innych ogrodników i planistów. Szkolenia te zostały współcześnie reaktywowane poprzez otwarcie „Szkoły Mużakowskiej”, międzynarodowej placówki kształcącej w dziedzinie pielęgnacji ogrodów i krajobrazu kulturowego.

Kryterium I: Park Mużakowski jest wyjątkowym przykładem rozległego, europejskiego parku krajobrazowego, który stworzył nowe podstawy dla rozwoju idealnego krajobrazu wykreowanego przez człowieka.

Kryterium IV: Park Mużakowski stał się prekursorem w kreowaniu nowego podejścia do krajobrazu w miastach i rozwoju architektury krajobrazu jako dyscypliny naukowej.

Integralność

Granice wpisu obejmują rozległy krajobraz wraz z najważniejszymi elementami ilustrującymi oryginalną koncepcję księcia Pücklera, której kontynuatorem był Eduard Petzold. Pozostała część parku została włączona do strefy buforowej. W granicach Niemiec dobro składa się z Parku Zamkowego, Parku Zdrojowego i Parku Górskiego wraz z Drogą Górną. Po stronie polskiej znajdują się Park na Tarasach i Arboretum Petzolda. Integralności obiektu nie narusza podział granicą państwową, gdyż wspólne transgraniczne zarządzanie zapewnia utrzymanie spójności kompozycji. Park po obu stronach Nysy Łużyckiej postrzegany jest jako integralna całość.

W czasie II wojny światowej park poniósł znaczne szkody. Zniszczeniu uległy oba zamki oraz mosty na Nysie, a wiele elementów parkowych przetrwało w stanie znacznych uszkodzeń.

Autentyczność

Główna kompozycja parku nie uległa większym zmianom od momentu powstania w I połowie XIX w. Kompozycja zachowuje oryginalną strukturę przestrzenną, w tym układu dróg, elementów wodnych i topografię. Mimo, że kilkakrotnie zmieniali się właściciele parku, a obecnie park nie jest już własnością prywatną, dzięki wysokiemu uznaniu dla geniuszu twórcy, kolejni właściciele i ogrodnicy kontynuowali oryginalne dzieło Pücklera.

Prace rewaloryzacyjne w parku prowadzone są z poszanowaniem ewolucji obiektu, która trwała przez cały XIX w. Większość prac została wykonana zgodnie z pomysłem Pücklera, tak jak to było realizowane za jego życia i po śmierci. Odnosi się do kompozycji parku i jego relacji przestrzennych, jak również do stanu drzew, dróg, cieków wodnych i budynków. Aktualne prace konserwatorskie skierowane na naprawę szkód powstałych w czasie II wojny światowej, mają na celu podkreślenie ogólnego planu parku i relacji pomiędzy elementami architektonicznymi. Prace rewaloryzacyjne opierają się na szczegółowej dokumentacji, oryginalnych planach i innych przekazach archiwalnych, a także na wnikliwych badaniach. Niedawna odbudowa mostów przywróciła połączenie dwóch części parku leżących po obu stronach rzeki. Autentyczność dobra została wzmocniona poprzez odtworzenie zewnętrznego wyglądu Nowego Zamku, który jest ważną dominantą przestrzenną i elementem centralnym kompozycji parkowej stworzonej przez księcia Pücklera.

Ochrona i zarządzanie

Dobro w większości stanowi własność państwową. Po stronie niemieckiej, większość dobra jest w posiadaniu landu Saksonia, w Polsce własność znajduje się w posiadaniu Skarbu Państwa.

Obie części dobra mają zapewnioną ochronę prawną, odpowiednio w danym państwie, na podstawie przepisów o ochronie zabytków, ochronie przyrody oraz planowania przestrzennego, przy czym na poziomie realizacji zapisów ustawowych konieczne jest określenie interdyscyplinarnych priorytetów ochrony i odpowiednich sposobów ich realizacji.

Zarządzanie obiektem odbywa się w ścisłej współpracy niemieckich i polskich instytucji zarządzających poszczególnymi częściami parku, której podstawą są porozumienia o współpracy dotyczące strategii i zarządzania dobrem. Na poziomie instytucji zarządzających zapadają ustalenia dotyczące strategii i wspólnych inwestycji, natomiast

sposoby realizacji wspólnych projektów i przedsięwzięć określa, specjalnie do tego powołana, polsko-niemiecka Grupa Robocza.

Zasady zarządzania parkiem oraz wszystkie ważne decyzje są oceniane i uzgadniane przez Międzynarodową Radę Konserwatorską Parku Mużakowskiego/Muskauer Park i Parku Branitz. System zarządzania jest określony w kompleksowym planie zarządzania, a międzynarodowa współpraca w pełni gwarantuje realizację celów ogólnych i szczegółowych planu, koncentrując się na zachowaniu integralności dobra.